

Olympiáda ľudských práv

23. ročník, školský rok 2020/2021

Krajské kolo – dištančné – 11.2.2021

Kategória: Stredné školy

Test - riešenia

Test obsahuje 25 úloh rôznej náročnosti. Na ich vypracovanie máte 60 minút.

Každá úloha má 1 správne riešenie a hodnotu 1, 2 alebo 3 body.

Môžete získať maximálne 40 bodov.

Skratky použité v teste:

ECRI – Európska komisia proti rasizmu a intolerancii; LGBTI – lesby, gejovia, bisexuálne, transrodové a intersexuálne osoby; NR SR – Národná rada Slovenskej republiky; OSN – Organizácia Spojených národov; SR – Slovenská republika

Úloha 1

V roku 2021 uplynie 55 rokov, odkedy Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov prijalo Medzinárodný dohovor o občianskych a politických právach a Medzinárodný dohovor o ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach. Tieto dohovory sú súčasťou tzv.

- a) **The International Bill of Human Rights.**
- b) The Universal Bill of Human Rights.
- c) The Global Bill of Human Rights.

Úloha 2

V roku 2021 uplynie 15 rokov od založenia medzivládneho orgánu Organizácie Spojených národov, nástupcu dlhoročnej Komisie OSN pre ľudské práva. Ako sa v súčasnosti nazýva tento orgán, ktorého úlohou je posilňovať ochranu ľudských práv na celom svete?

- a) Úrad Vysokého komisára pre ľudské práva.
- b) Valné zhromaždenie OSN.
- c) **Rada OSN pre ľudské práva.**

Úloha 3

Amnesty International, medzinárodná mimovládna organizácia, zameraná na presadzovanie ľudských práv, je v roku 2021 aktívna už

- a) tridsať rokov.
- b) **šesťdesiat rokov.**

c) sto rokov.

Úloha 4

Podľa Dohovoru o právach dieťaťa je telesné trestanie a ponižovanie detí

a) v osobitných a výnimočných prípadoch dovoľené len rodičom.

b) neprípustné, zakázané za každých okolností.

c) dovoľené len osobám pracujúcim v nápravných zariadeniach pre deti a mladistvých, ak je to nevyhnutné pre ich riadnu výchovu.

Úloha 5

Nobelovu cenu za mier za rok 2020

a) získala humanitárna medzinárodná organizácia Svetový potravinový program (WFP).

b) získali konžský lekár Denis Mukwege a iracká jezidská ľudskoprávna aktivistka Nadia Muradová.

c) získala Medzinárodná kampaň za zrušenie jadrových zbraní.

Úloha 6

Štátne orgány môžu podľa Ústavy SR

a) konať podľa vlastného uváženia, vedomia a svedomia.

b) konať iba v medziach a v rozsahu medzinárodného práva a spôsobom, ktorý ustanovia akékoľvek rozhodnutia Európskej únie.

c) konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Úloha 7

Ústava SR stanovuje: Nikomu nesmie byť spôsobená ujma na právach pre to, že

a) neuplatňuje svoje základné práva a slobody.

b) uplatňuje svoje základné práva a slobody na úkor niekoho iného.

c) uplatňuje svoje základné práva a slobody.

Úloha 8

Čo ustanovuje Ústava SR?

a) Každý dospelý človek má spôsobilosť na práva.

b) Každý občan má spôsobilosť na práva.

c) Každý má spôsobilosť na práva.

Úloha 9

Medzi ľudské práva tzv. tretej generácie patria aj práva, ktoré sa vzťahujú na životné prostredie. Ústava SR takéto právo formuluje ako

- a) právo každého na priaznivé životné prostredie.
- b) právo občanov na zdravé prírodné prostredie.
- c) právo na chránené prírodné a životné prostredie.

Úloha 10

Verejného ochrancu práv v Slovenskej republike

- a) menuje prezident SR na návrh mimovládnych organizácií.
- b) volí Národná rada SR.
- c) ustanovuje Slovenské národné stredisko pre ľudské práva na Slovensku.

Úloha 11

Ústava SR zaručuje petičné právo. Petíciou však nemožno

- a) navrhovať zmenu ústavy a ústavných zákonov.
- b) vyzývať na porušovanie základných práv a slobôd a zasahovať do nezávislosti súdov.
- c) spochybňovať záujmy a názory demokratickej väčšiny.

Úloha 12

Vyberte správne, čo ustanovuje Ústava SR: Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie

- a) nemajú prednosť pred zákonmi SR.
- b) majú prednosť pred zákonmi SR.
- c) môžu mať prednosť pred zákonmi SR.

Úloha 13

V ustanoveniach tzv. antidiskriminačného zákona, platného v SR od roku 2004, ide hlavne o

- a) dosiahnutie sociálnej a majetkovej rovnosti a ochranu pred akoukoľvek nerovnosťou.
- b) rovnaké zaobchádzanie vo všetkých oblastiach života a ochranu pred diskrimináciou.
- c) rovnaké zaobchádzanie v niektorých oblastiach a ochranu pred diskrimináciou.

Úloha 14

Pred Európskym súdom pre ľudské práva môže jednotlivec namietať (po vyčerpaní vnútroštátnych opravných prostriedkov), porušenie svojich práv zakotvených

- a) v Dohovore Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- b) v Charte základných práv Európskej únie.
- c) vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv.

Úloha 15

Ktorá zo susedských krajín Slovenskej republiky sa v roku 2020 stala známa homofóbnou rétorikou štátnych orgánov a rozširovaním tzv. zón bez LGBT?

- a) Česká republika.
- b) Maďarsko.
- c) **Poľská republika.**

Úloha 16

V júli 2021 uplynie 70 rokov, odkedy Valné zhromaždenie OSN prijalo Dohovor o právnom postavení utečencov, podľa ktorého je utečencom alebo utečenkou osoba, ktorá sa nachádza mimo svojho štátu

- a) z dôvodu obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských, národnostných dôvodov alebo z ekonomických dôvodov.
- b) z dôvodu obavy pred prenasledovaním z politických dôvodov alebo z dôvodu odsúdenia v nespravodlivom súdnom procese.
- c) **z dôvodu obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských, národnostných dôvodov alebo z dôvodu zastávania určitých politických názorov.**

Úloha 17

V tzv. kolíske demokracie, v USA, obvinila v januári 2021 snemovňa reprezentantov prezidenta Trumpa z podnecovania vzbury. V SR môže byť prezident SR tiež stíhaný, a to podľa Ústavy SR iba za

- a) úmyselné porušenie základných práv a slobôd podľa ústavy alebo medzinárodnej zmluvy a za vlastizradu.
- b) **úmyselné porušenie ústavy a za vlastizradu.**
- c) vraždu, podnecovanie vzbury a vlastizradu.

Úloha 18

V súlade s Ústavou SR možno za určitých okolností obmedziť osobnú slobodu človeka. V prípade, ak je osoba obvinená zo spáchania trestného činu, možno ju vziať do väzby počas vyšetrovania, aby neovplyvňovala svedkov, nevyhýbala sa trestnému konaniu útekou alebo nepokračovala v trestnej činnosti. O väzbe môže rozhodnúť

- a) **len sudca.**
- b) sudca a v prípade terorizmu aj prokurátor, no maximálne na 30 dní.
- c) sudca a v prípade obzvlášť závažných trestných činov aj špeciálny prokurátor.

Úloha 19

Len niektoré ľudské práva sú absolútne a nemožno ich obmedziť. Pri väčšine ľudských práv sa stretávame s ich obmedzením. Čo k tomu uvádza Ústava SR?

- a) **Pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ.**
- b) Pri základných právach a slobodách sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Akékoľvek

obmedzenia musí odobriť Ústavný súd Slovenskej republiky.

c) Pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na to, aký má obmedzenie zmysel a účel. Takéto obmedzenia môže prijať len vláda Slovenskej republiky.

Úloha 20

Kriminálna aktivita, ktorej cieľom je pomocou psychickej manipulácie vylákať z obete osobné údaje, vyvolať falošnú dôveru a vylákať ju na osobnú schôdzku, kde väčšinou dochádza k fyzickému násiliu, sexuálnemu zneužitiu, zneužitiu obete na detskú prostitúciu, k výrobe detskej pornografie a pod. sa nazýva

a) whistleblowing.

b) stalking.

c) grooming.

Úloha 21

Poslanecký zbor Národnej rady SR schválil v decembri 2020 veľký reformný ústavný zákon v oblasti justície, ktorý mení viaceré časti Ústavy SR. Tento ústavný zákon, okrem iného,

a) mení systém prokuratúry v SR na štátne zastupiteľstvo po vzore Českej republiky.

b) zavádza do sústavy súdov SR Najvyšší správny súd SR.

c) zavádza novú súdnu mapu SR, ktorá má zlepšiť vymožitelnosť práva.

Úloha 22

Európsky parlament v septembri 2020 vylúčil jednu z nositeľiek Sacharovovej ceny (za slobodu myslenia) zo spoločenstva nositeľiek a nositeľov tejto ceny. Ide o

a) bieloruskú kandidátku na prezidentku Sviatlanu Cichanovskú.

b) pakistanskú aktivistku Malálu Júsufzajovú.

c) mjanmarskú političku Aun Schan Su Ťij.

Úloha 23

Európska komisia proti rasizmu a intolerancii (ECRI) zverejnila v roku 2020 šiestu monitorovaciu správu o Slovensku. Poukázala na niekoľko nedostatkov, vrátane ochrany práv LGBTI komunity, segregácie rómskych detí a nedostatočnej nezávislosti niektorých kontrolných orgánov. ECRI je

a) poradný orgán Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe.

b) ľudskoprávny monitorovací orgán Európskej únie.

c) nezávislý orgán na monitorovanie ľudských práv Rady Európy.

Úloha 24

Ústavný súd Slovenskej republiky v roku 2020

a) v kontexte pandémie COVID-19 riešil viacero podnetov súvisiacich s možným porušením základných práv a slobôd alebo nesúlalom právnych predpisov s Ústavou SR.

b) nefungoval z dôvodu nedostatočného počtu sudkýň a sudcov.

c) vyhlásil za protiústavný Ústavný zákon o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu, čím znemožnil vláde SR prijať opatrenia proti pandémie COVID-19.

Úloha 25

Ktorá sociálna sieť v roku 2020, s odvolaním sa na ambíciu chrániť slobodu prejavu, zriadila vlastný "najvyšší súd" ("Oversight Board") s právomocami preskúmať niektoré rozhodnutia predstaviteľiek a predstaviteľov sociálnej siete?

a) Twitter

b) Google+

c) Facebook

Zdroje:

Ústava Slovenskej republiky; Zbierka zákonov SR; Odborné publikácie o ľudských právach; Medzinárodné ľudskoprávne dohovory a dokumenty; Denná mienkotvorná tlač; Verejnoprávne médiá; Internet.

Autor a autorka: JUDr. Michal Davala, Ph.D., LL.M.; PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Recenzentka: prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD.

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2021